

Arhiva Universității din Iași între anii 1956 și 1989: prezentare generală

Iana Balan

Cuvinte cheie: *regim comunist, arhivă universitară, Universitatea din Iași, inventar arhivistic, descriere fonduri*

Considerații preliminare

Odată cu apariția celor mai recente volume prilejuite de aniversările Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași¹, dar și a lucrărilor axate pe tematica istoriei instituționale, a vieții academice și a evoluției unor discipline², remarcăm interesul în creștere pentru trecutul primei instituții moderne de învățământ superior din România. Publicarea Anuarului Universității pentru perioada 1989-2014³, care s-a dorit o continuare a tradiției antebelice, reunind informații despre dinamica posturilor didactice, structura instituției, relațiile externe, direcții de cercetare etc. și

¹ Gheorghe Iacob, *Universitatea din Iași de la modelul francez la sistemul Bologna*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2007; Gheorghe Iacob, Alexandru Florin Platon (coord.), *Istoria Universității din Iași*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2010; Gheorghe Iacob (coordonator), *Universitatea din Iași (1860-2010). Facultăți – Profesori – Școli științifice*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2011; Laurențiu Șoitu, *Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași (1860-1990), cadre didactice și cercetători*, Iași Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2011.

² Ioan Donisă, *O sută de ani de la înființarea catedrei de geografie la Universitatea Alexandru Ioan Cuza*, Iași Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2004; Viorel Erhan, *Istoricul învățământului geologico-mineralogic și geochimic la Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași 1860-2010*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2010; Mihai Brânzilă, *150 de ani de învățământ geologic la Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2013.

³ Gheorghe Iacob, Cornelia Mirela Medeleian, Ionuț Nistor (coord.), *Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași. Anuar 1989-2014*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2015.

a unor volume de documente axate pe reconstituirea vieții studentești⁴ reprezintă, indiscutabil, câștiguri pentru cercetători.

În același timp, sursele aflate în arhive, parțial explorate, oferă un câmp al cunoașterii esențial pentru a nuanța multe dintre perspectivele deja puse în circuitul științific și pentru a completa informații existente. Documentele de la fondarea Universității până în anul 1955 se păstrează la Direcția Județeană Iași a Arhivelor Naționale, restul, până în prezent, se află la Arhiva Generală a instituției. Documentele din cadrul acestui compartiment pot constitui izvoare importante de informații pentru cercetătorii interesați de organizarea, activitatea, dezvoltarea și relațiile Universității cu instituții din țară și din străinătate în perioadele comunistă și postcomunistă. De asemenea, unele dosare pot furniza date de interes atât pentru istorici, cât și pentru sociologi, preocupați de implicarea studenților în diferite activități sociale sau științifice, mediul din care provin sau situații școlare. În același timp, se pot dezvolta studii despre ponderea studenților străini la Universitatea din Iași în perioada comunistă, privind implicarea lor în viața academică sau se pot realiza statistici despre țara lor de origine. Arhiva Universității pune la dispoziție o serie de documente privind evoluția instituțională, cum ar fi înființarea unor noi facultăți, seminarii și secții sau informații privind stațiunile de cercetare și dinamica schimburilor externe.

Obiectivul central al acestui demers este de a prezenta aspecte ale modului de constituire și organizare a fondului Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și a subfondurilor sale și de a evidenția criteriile și principiile după care s-au ghidat cei care au organizat arhiva. De asemenea, vom menționa unele aspecte care ar putea fi îmbunătățite, lacunele organizatorice, utilitatea acestor documente pentru cercetare și domeniile de interes care ar putea deschide cercetări viitoare.

Situația actuală a Arhivei

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași este prima instituție modernă de învățământ superior din România și, în prezent, una dintre cele mai importante la nivel național. Aceasta este un important creator de arhivă cu documente ce aparțin fondului arhivistic național. Înființarea compartimentului arhivei este justificată prin volumul însemnat de

⁴ Leonidas Rados (editor), *Primele studente ale universității din Iași*, vol. I, *Facultatea de Litere și Filosofie*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2010; Idem, *Studenții universității (1860-1914)*, în Gheorghe Iacob, Alexandru Florin Platon (coord.), *op. cit.*, p. 177-229.

documente care se creează permanent. De asemenea, acest aspect a reieșit din necesitatea organizării și ordonării documentelor într-un spațiu special amenajat unde acestea pot să fie păstrate în condiții optime.

Pe parcursul anilor, responsabilul cu arhiva, subordonat direct Rectoratului Universității, a gestionat problemele administrative (eliberări de cereri, oferire de informații pentru completarea adevărurilor). Din 2016, arhiva se află și în subordinea Muzeului Universității, fiind angajat un asistent de cercetare științifică care este responsabil de organizarea și exploatarea științifică a subfondurilor din perioada 1956-1989. Imperativul unei asemenea schimbări a fost determinat de necesitatea unei reorganizări și informatizări a fondului Universității spre inițierea unor lucrări de selecționare în subfondurile care necesită o asemenea acțiune, dar și spre a avea acces liber la documentele cerute spre cercetare.

În acest fel, în cadrul arhivei Universității, în momentul de față, există un singur fond arhivistic: *Fondul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași*, constituit, la rândul său, din trei subfonduri: subfondul Rectorat, subfondul Facultăți (fiecare facultatea are inventar separat) și subfondul Servicii/Administrativ. Volumul de documente în acest moment este de peste 800 de metri liniari depozitați în corpul A al Universității⁵. Fiecare dintre aceste subfonduri pot fi cercetate pe baza inventarelor puse la dispoziție de personalul arhivei. Inventarele subfondului Rectorat pot fi cercetate și în format electronic, după proiectul de reinventariere și reorganizare inițiat recent. Limitele cronologice ale acestuia sunt cuprinse în intervalul 1956-2015. Subfondul Facultăți și subfondul Servicii/Administrativ au inventare tehnoredactate și nu au fost încă reorganizate, ceea ce ar putea prezenta unele dificultăți pentru cercetare. De asemenea, nu au o delimitare cronologică unică. Această demarcare este personalizată la fiecare facultate sau serviciu în funcție de documentele care au fost predate la compartimentul Arhivă și intervalul de timp care a fost predat de către compartiment. În linii generale, putem vorbi de anul 1989 drept punct cronologic extrem pentru aceste subfonduri.

Situația actuală a fondului și delimitarea lui cronologică este dată de faptul că documentele de la înființarea instituției până în anul 1955 se află la Direcția Județeană Iași a Arhivelor Naționale. Depunerea acestora

⁵ Documentele aflate în arhiva Universității sunt cele predate de la diferite departamente pe parcursul anilor pe bază de inventar. Ținând cont de faptul că inventarele documentelor au fost făcute la departamente, nu știm dacă au fost predate toate documentele create sau dacă au mai rămas unele la creator.

s-a efectuat în cadrul unor lucrări de predare-preluare de amploare din anii '70 și '80.

O lucrare importantă a fost efectuată în iunie 1978, când au fost predate majoritatea documentelor subfondului Rectorat create în perioada 1860-1944, într-o cantitate de 41 de metri liniari. În același timp, au fost predate și documentele create de unele facultăți⁶. La acel moment, Arhiva Universității avea un volum impresionant de documente de circa 500 metri liniari, creați în perioada 1860-1974, și alți 250 de metri liniari creați în perioada 1975-1977, doar de la subfondul Rectorat.

O altă lucrare de predare-preluare a documentelor create de Universitate s-a desfășurat în noiembrie 1983. Atunci au fost predate documentele subfondului Rectorat create în anii 1945-1955 într-o cantitate de 66 de metri liniari. De asemenea, au fost predate și documente create de Facultățile de Litere, Drept și Științe⁷. În martie 1984, s-a desfășurat o nouă lucrare de predare-preluare, de amploare mai mică, la nivelul Facultăților de Drept și de Științe⁸.

Predarea documentelor avute în gestiune, structurate în dosare, apoi în subfonduri, poate să trezească o serie de întrebări privind criteriile de organizare a documentelor. Această grupare a fost făcută conform unor instrumente de lucru, nomenclatoarele arhivistice, care au suferit mai multe modificări pe parcursul deceniilor în funcție de factorul politic, instituirea unor noi compartimente, apariția unor tipuri de documente etc. Inițial, nomenclatoarele au fost constituite și distribuite de la nivel central. Ulterior, după 1990, fiecare instituție și-a creat propriul nomenclator arhivistic în funcție de documentele create și de termenul lor de păstrare. Astfel, documentele create de departamentele Universității din Iași s-au clasificat conform următoarelor nomenclatoare eliberate în ordine cronologică: „Instrucțiuni Generale nr. 6720 din 27.11.1957 pentru organizarea și funcționarea arhivelor organelor și instituțiilor de

⁶ Procesul-verbal de predare-preluare din 26.06.1978 în dosarul arhivei. Au fost predate documente create de Facultatea de Științe din perioada 1872-1948, de la Facultatea de Litere și Filozofie din perioada 1908-1944 (25 metri liniari), de la Facultatea de Științe Juridice create în perioada 1918-1941 și de la Facultatea de Chimie din perioada 1874-1944 (2 metri liniari).

⁷ Procesul-verbal de predare-preluare din 24 noiembrie 1983 în dosarul arhivei. Au fost predate documentele create de Facultatea de Litere în perioada 1945-1955 (13,50 metri liniari), Facultatea de Drept din intervalul 1942-1948 (15 metri liniari), Facultatea de Științe, 1866-1939 (5 metri liniari).

⁸ Procesul-verbal de predare-preluare din 30 martie 1984 în dosarul arhivei. Au fost predate documentele de la Facultatea de Drept din anii 1886-1949 (7,5 metri liniari) și de la Facultatea de Științe din perioada 1940-1950 (4,5 metri liniari).

stat, ale organizațiilor economice socialiste și ale organizațiilor obștești cu Indicatorul-tip cuprinzător al termenelor de păstrare a dosarelor, registrelor și a altor materiale documentare comune organelor și instituțiilor de stat, organizațiilor economice socialiste și organizațiilor obștești”, „Nomenclator-indicator tip pentru documentele instituțiilor de învățământ superior aprobat prin ordinul nr. 5366/1984”, „Nomenclatorul documentelor de arhivă întocmit de Universitatea «Alexandru Ioan Cuza» din Iași aprobat prin decizia nr. 6/OJ/18.11.1999”; ultimul instrument de lucru privind organizarea documentelor este „Nomenclatorul documentelor de arhivă întocmit de Universitatea «Alexandru Ioan Cuza» din Iași, aprobat prin Hotărârea nr. 13A/BS/15.09.2010”.

Ținând cont de nivelul înalt de tehnologizare, folosirea pe larg a calculatorului și păstrarea documentelor pe suporturi tehnice, a apărut necesitatea întocmirii unui nou nomenclator pentru a limita păstrarea documentelor pe suport de hârtie⁹. Această inițiativă este binevenită, mai ales în prezent, când este o lipsă acută de spațiu în cadrul Arhivei Universității.

Lucrările de predare-preluare de la departamente au fost efectuate între șefii de departamente și responsabilul cu arhiva de la momentul respectiv. În ultima perioadă nu au fost efectuate asemenea lucrări de la departamente, în afară de departamentul Rectorat, din cauza lipsei de spațiu, chiar dacă procesele de predare-preluare sunt necesare pentru suplimentarea fondului Universității. Aceste lucrări de predare au ridicat o serie de semne de întrebare, în special în cazul documentelor create în perioada comunistă. De exemplu, procesele-verbale ale ședințelor de catedră nu sunt predate la arhivă. Un alt exemplu ar fi cazul dosarelor personale ale profesorilor, deoarece la arhivă se regăsesc doar dosarele de promovare ale unor concursuri în cadrul catedrelor. În urma acestor exemple apare întrebarea: unde sunt aceste documente dacă nu au fost predate la Arhiva generală? De asemenea, mai apar semne de întrebare privind documentele din cadrul unor departamente care nu au fost predate. Un răspuns incomplet ar fi, în urma cercetării mai multor

⁹ Problema păstrării documentelor în format electronic a apărut în cazul tezelor de doctorat, ținând cont de doi factori importanți pentru a renunța la formatul tipărit. Primul argument în acest sens este că tezele de doctorat se păstrează în mai multe exemplare: un exemplar la biblioteca facultății și al doilea la Biblioteca Națională a României. Celălalt argument se bazează pe faptul că Școlile Doctorale au în prezent mult mai mulți doctoranzi comparativ cu deceniile anterioare, ceea ce implică anual un număr foarte mare de teze ce ar trebui depozitate în arhivă. Astfel, spațiul cerut pentru depozitarea tezelor de doctorat este foarte mare.

documente ale subfondului Rectorat, faptul că au fost predate documentele cu rol administrativ și educațional și nu cele cu rol politic.

Alături de aceste lucrări de predare-preluare, ce au contribuit treptat la suplimentarea fondului, un rol important în cadrul organizării unei arhive îl joacă și lucrările de selecționare. Aceste procese ne permit nu doar să eliminăm documentele cu termenul de păstrare temporar, care nu au importanță istorică sau administrativă, dar cercetându-le ne putem da seama de un set de schimbări din cadrul fondului.

Analizând procesele-verbale de selecționare din cadrul arhivei, nu a fost descoperită selecționarea unor documente notabile sau documente din cadrul unor compartimente importante care ar fi dus la o reorganizare radicală în cadrul subfondurilor în particular, și a fondului în general. În cadrul arhivei au fost selecționate documente cu termen de păstrare temporar, adică: lucrări de grad¹⁰, lucrări de diplomă¹¹ și lucrări de disertație¹². În ultima perioadă, compartimentul Arhivă nu a efectuat lucrări de selecționare din cauza faptului că nu a preluat documente cu termen de păstrare temporar, de la alte departamente. În ceea ce privește documentele care există deja în cadrul fondului, marea lor majoritate sunt cu termen de păstrare permanent sau temporar, care nu a fost încă depășit, precum în cazul statelor de salariu ce au termen de păstrare de 90 de ani/50 de ani (conform noului nomenclator). În asemenea condiții, în prezent se realizează lucrări de selecționare la nivelul secretariatelor facultăților. La rândul lor, secretariatele inițiază lucrări pentru selecționarea unor documente cu termen de păstrare temporar cu asistența compartimentului Arhivă și în corespondență cu Direcția Județeană Iași a Arhivelor Naționale. Aceste acțiuni au în vedere selecționarea lucrărilor de licență și a celor de disertație cu termen de păstrare de doi, respectiv, cinci ani. În același timp, se intenționează selecționarea unor documente ce au fost predate anterior de la Serviciul Contabilității, documente cu termen de păstrare temporar¹³.

Organizarea documentelor pe baza nomenclatorului arhivistic și lucrările de selecționare sunt procese elementare în cadrul structurării oricărei arhive. În linii mari, arhiva Universității a păstrat metoda

¹⁰ Proces-verbal de selecționare nr. 48/2007 în dosarul arhivei.

¹¹ Procese-verbale de selecționare nr. 51/2007, nr. 53/2007, nr. 57/2007 în dosarul arhivei.

¹² Proces-verbal de selecționare nr. 64/2007 în dosarul arhivei.

¹³ În cazul lucrărilor de selecționare ce vor fi efectuate de compartimentul Arhivă sunt avute în vedere notele contabile și statele de bursă ce au un termen de păstrare de 10, respectiv 15 ani, conform nomenclatorului arhivistic.

ordonării dosarelor și nu s-a intervenit în structura Fondului. Documentele au fost organizate după criteriile tematic și cronologic în funcție de volumul și utilitatea lor. Actualul proces de reorganizare, excluzând interesul de tehnologizare, și-a propus o analiză profundă a unor dosare, o detaliere a descrierii conținutului, acolo unde este cazul, deoarece sunt unele dosare care pot să conțină mai multe tipuri de documente importante ce ar trebui menționate în inventar.

Organizarea fondului Universității

Fondul Universității este organizat în trei subfonduri sau părți structurale: subfond Rectorat, subfond Facultăți și subfond Servicii/Administrativ. Cercetarea acestor documente poate contribui la crearea unei istorii complexe a Universității din Iași și ar putea stimula contribuția la istoria socială a orașului, a regiunii și chiar a țării.

Subfondul Rectorat este cel mai consistent din punct de vedere al volumului și al informației oferite și conține documente datând din 1956 până în 2015. La rândul său, acest subfond este structurat în mai multe departamente, în funcție de organigrama Universității. Astfel, aici se găsesc documente de la Secretarul Șef al Universității, create în perioada 1956-2004. Importanța documentelor cuprinse în acest compartiment constă în faptul că păstrează corespondența Universității cu Ministerul Educației și Învățământului, ordine și instrucțiuni privind organizarea și desfășurarea procesului instructiv-educativ, dar și diferite regulamente și metodologii. Mai pot fi cercetate și o serie de documente privind istoria Universității și organizarea aniversărilor, cum ar fi cu ocazia Centenarului¹⁴ sau a împlinirii a 125 de ani de la fondare¹⁵. În același timp, acest subfond prezintă interes pentru cercetare prin documentele referitoare la instituțiile anexă ale Universității: documente privind înființarea și activitatea stațiunii Pângărați¹⁶, activitatea stațiunii Agigea¹⁷ și, ulterior, documente privind schimbarea numelui acestei stațiuni în „Stațiunea de cercetări biologice «Ioan Borcea»”; diferite memorii privind înființarea de secții în cadrul facultăților¹⁸ sau centre de cercetare¹⁹;

¹⁴ Fond Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, subfond Rectorat, dosar 708/1960; dosar 709/1960; dosar 710/1960.

¹⁵ Ibidem, dosar 325/1985.

¹⁶ Ibidem, dosar 309/1956; dosar 443/1956; dosar 828/1966; dosar 998/1968; dosar 1392/1969; dosar 58/1977.

¹⁷ Ibidem, dosar 443/1959; dosar 838/1961; dosar 570/1962.

¹⁸ Ibidem, dosar 531/1958, f. 404 („Memoriul de înființare a secției de Geochimie”).

¹⁹ Ibidem, dosar 1168/1968. Cuprinde o notă justificativă privind înființarea Centrului de Cercetare Matematică și Teoretică de la Seminarul „Al. Myller” și

corespondență asupra înființării Casei de Cultură a Studenților²⁰, înființarea Muzeului Unirii²¹, a Bibliotecii Facultății de Istorie-Filozofie și a Bibliotecii Catedrelor de Mineralogie, Geologie, Geografie, dări de seamă privind activitatea Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu”²² sau corespondență privind organizarea și administrarea Grădinii Botanice²³. De asemenea, în cadrul acestui departament pot fi cercetate procesele-verbale ale ședințelor Senatului și ordinea de zi din Biroul Senat. În acest fel, documentele acestui departament prezintă interes nu doar din punct de vedere administrativ, ci și de cercetare, pentru cei interesați de istoria Universității, de activitatea acesteia sau de rolul ei în sistemul de învățământ din România.

Secretariatul Științific, din cadrul subfondului Rectorat, conține documente create în perioada 1966-1990. Documentele acestui departament cuprind planuri și dări de seamă privind activitatea științifică atât a cadrelor didactice, cât și a studenților. Această activitate se reflectă într-o serie de dosare privind sesiunile de comunicări organizate în cadrul Universității, dar și sesiunile de comunicări ale cercurilor științifice studențești, unde se regăsesc rezumatele și textele *in extenso* sau activitatea organizațiilor studențești²⁴. De asemenea, documentele cuprinse în acest subfond ar putea prezenta un interes deosebit din punct de vedere al cercetării activității cadrelor didactice ce au activat în cadrul Universității. Dosarele de concurs pentru ocuparea unor posturi didactice sau de cercetare pot reprezenta o sursă importantă pentru istorici, în special prin recomandările și aprecierile candidaților pentru aceste posturi, și pot constitui izvoare prețioase pentru crearea unor studii biografice.

Documentele create de departamentul Secretariat Științific reflectă activitatea de cercetare a cadrelor didactice. O mențiune specială pentru Colectivul de Invenții și Inovații, a cărui activitate o regăsim în conținutul mai multor dosare²⁵. Regăsim, în același timp, o serie de brevete de invenție ale profesorilor ce au activat la Universitate²⁶.

memoriul justificativ de înființare a Centrului de Calcul Mecanografic și Informatic, memoriu de înființare a Centrului de Cercetare „Fizica corpului solid”, memoriu de înființare a Centrului de Sociologie și Etică etc.

²⁰ Ibidem, dosar 9/1957.

²¹ Ibidem, dosar 26/1962.

²² Ibidem, dosar 493/1976.

²³ Ibidem, dosar 1/1959; dosar 4/1959.

²⁴ Ibidem, dosar 83/1963. În acest dosar se regăsesc detalii privind planul de muncă al organizațiilor Uniunii Tineretului Muncitoresc și al Asociației Studenților.

²⁵ Ibidem, dosar 73/1966; dosar 74/1966.

²⁶ Ibidem, dosar 148/1972; dosar 38/1980.

Cercetarea documentelor create de Secretariatul Științific poate oferi detalii privind planurile de activitate științifică și rapoartele de cercetare științifică ale catedrelor didactice, dar și rapoartele de activitate ale Consiliului Științific al Universității. De asemenea, sunt detalii privind activitatea profesorilor emeriți ai instituției și aniversările acestora²⁷.

Secretariatul Diplome și Secretariatul metodico-didactic conțin documente de interes administrativ: corespondența privind circuitul și eliberarea actelor de studii, cotoare de diplomă, informații privind examenul de stat (metodologii și instrucțiuni privind organizarea și desfășurarea lor, componența comisiilor sau chiar biletele de examen și rezolvarea lor). Pentru cei interesați de istoria și evoluția învățământului superior românesc, de un real interes sunt analizele planurilor de învățământ ale Secretariatului metodico-didactic.

Documentele predate de Oficiul Juridic, create în perioada 1957-1972, conțin avize pentru concursurile cadrelor didactice, dar și documente privind litigiile pe care le-a avut Universitatea și soluționările diferitelor instanțe judecătorești. Fondul cuprinde corespondența legată de aceste litigii: citațiile, hotărârile și deciziile. De asemenea, Oficiul Juridic a predat și unele acte de donație, cum ar fi cel al Nataliei P. Culianu, care a donat Universității un imobil de pe strada Sărărie nr. 25²⁸.

Serviciul Relații Externe a predat la Arhiva Generală documente create în perioada 1956-1989, care îi reflectă activitatea. Cercetarea dosarelor poate contribui la analiza relațiilor Universității cu instituțiile de învățământ din străinătate în perioada comunistă²⁹. Aici există o serie de dosare care conțin corespondența, acorduri de colaborare și temele de cercetare comune între Universitatea din Iași și instituții din străinătate, nu doar din spațiul comunist, dar și din Europa Centrală și de Vest. Aceste acorduri erau încheiate pe cel puțin cinci ani și, cercetându-le, putem avea o perspectivă asupra finalității lor (organizarea de conferințe și simpozioane internaționale, cu participarea specialiștilor de ambele părți)³⁰.

²⁷ Ibidem, dosar 1/1963 (comemorarea a 100 de ani de la nașterea lui Paul Bujor); dosar 31/1963 (serbări ale profesorilor emeriți – Alexandru Myller, Vera Myller, Ștefan Procopiu, Octav Mayer).

²⁸ Ibidem, dosar 585/1958.

²⁹ De menționat că documentele create de serviciul Relații Externe sunt cele care prezintă un interes deosebit pentru cercetare. Pentru a justifica acest argument am descoperit că, pe parcursul timpului, mai mulți profesori și cercetători au solicitat documentele create de acest departament într-o proporție mai mare decât documentele create de alte departamente.

³⁰ Ibidem, dosar 25/1989.

Analizând documentele create de acest departament, constatăm că una dintre cele mai fructuoase colaborări a fost cu Universitatea din Freiburg. Acordurile de colaborare cu această universitate au fost reînnoite regulat, contractele de colaborare fiind pe termen scurt, de un an sau doi, ceea ce le deosebește de înțelegerile semnate cu alte universități; rezultatele au fost și ele pe măsură, ținând cont de colocviile organizate în anii 1974, 1975 și 1976. Aceste manifestări științifice s-au ținut nu doar la Iași, ci și la Suceava sau Mangalia³¹. Alături de parteneriatul cu Freiburg, Universitatea din Iași a avut colaborări bune și cu Universitatea din Innsbruck³², Universitatea din Montpellier³³, Universitatea din Neuchatel³⁴, Universitatea din Sarajevo³⁵, Universitatea din Jena³⁶, École des Hautes Études en Sciences Sociales³⁷, Centre Nationale de la Recherche Scientifique³⁸. Colaborările Universității nu s-au limitat la spațiul european, fiind încheiate contracte de colaborare cu universități din America Latină, cum ar fi Universitatea din Costa Rica³⁹, Universitat de la Habana⁴⁰ sau universități de pe continentul african, în special spațiul magrebian⁴¹.

În afară de documentele privind colaborările externe ale Universității, în fondul acestui departament se regăsesc și alte surse care ar putea prezenta interes pentru cercetare. Putem menționa informații privind participarea cadrelor didactice la simpozioane internaționale⁴², trimiterea cadrelor didactice pentru specializare în străinătate (corespondența aferentă selecționării candidaților, acordurilor de deplasare etc.)⁴³, dări de seamă ale profesorilor privind schimbul de experiență sau raportul de activitate privind deplasările în străinătate⁴⁴, organizarea și desfășurarea cursurilor de vară, organizarea lectoratelor în limba română în străinătate⁴⁵ sau analiza activității didactice și informații privind lectori

³¹ Ibidem, dosar 149/1974.

³² Ibidem, dosar 184/1971.

³³ Ibidem, dosar 169/1972.

³⁴ Ibidem, dosar 148/1974.

³⁵ Ibidem, dosar 188/1975.

³⁶ Ibidem, dosar 27/1985.

³⁷ Ibidem, dosar 22/1987.

³⁸ Ibidem, dosar 76/1956.

³⁹ Ibidem, dosar 105/1973.

⁴⁰ Ibidem, dosar 76/1956.

⁴¹ Ibidem, dosar 126/1976.

⁴² Ibidem, dosar 854/1963; dosar 845/1964.

⁴³ Ibidem, dosar 845/1966.

⁴⁴ Ibidem, dosar 852/1966.

⁴⁵ Ibidem, dosar 69/1980; dosar 39/1983; dosar 22/1986.

străini care au activat la Universitatea din Iași⁴⁶. Alături de aceste documente, regăsim felicitări primite de la instituțiile din străinătate cu diferite ocazii (1 mai, 23 august, Anul Nou) sau detalii privind vizitele unor oaspeți străini⁴⁷. De menționat sunt și unele aspecte punctuale, care au sporit prestigiul Universității din Iași, cum ar fi apariția lui Nicolae Țațomir, specialist în drept internațional public, pe listele experților ONU⁴⁸. De asemenea, cei interesați de datele statistice pot cerceta informații privind studenții străini, acordarea de vize și situațiile școlare ale acestora.

Documentele de la Departamentul Doctorat deținute pentru perioada 1965-2013 reflectă nu doar activitatea departamentului prin corespondența sa⁴⁹, ci și o serie de informații privind admiterea la colocviile de doctorat, activitatea doctoranzilor, conducători științifici de doctorat sau informații privind doctoranzii străini⁵⁰. Dosarele privind admiterea sunt complexe, oferind nu doar date personale, ci și o serie de informații, precum recomandările și aprecierile primite de candidat. De asemenea, în cadrul acestui fond sunt listele cu persoane care au primit titlul de *doctor honoris causa* ai Universității⁵¹ și documentația aferentă acestui proces. Amintim doar câteva exemple de personalități ale căror dosare se regăsesc în arhivă: Horia Hulubei⁵², Gheorghe Vrânceanu⁵³, Gilbert de Landsheere⁵⁴ sau George Emil Palade⁵⁵. În cadrul Arhivei Generale se găsesc și lucrările de doctorat susținute la Universitate începând cu anul 1966, împreună cu dosarele doctoranzilor. La arhivă se regăsesc dosarele doctoranzilor și tezele lor susținute până în anul 2013. Tezele de doctorat se păstrează aici chiar dacă un exemplar se regăsește și la biblioteca facultății.

În cadrul subfondului Rectorat este inclus și Departamentul Perfecționare, conținând documente create în perioada 1980-2011: cataloagele rezultatelor examenelor de acordare a gradelor didactice I și II și cotoarele de certificate. De la compartimentul Registratură, din perioada

⁴⁶ Ibidem, dosar 111/1988.

⁴⁷ Ibidem, dosar 1499/1969; dosar 114/1973; dosar 38/1983; dosar 76/1956 (vizita rectorului Universității „Eötvös Lorand” din Budapesta).

⁴⁸ Ibidem, dosar 67/1964.

⁴⁹ Ibidem, dosar 453/1975.

⁵⁰ Ibidem, dosar 18/1989.

⁵¹ Ibidem, dosar 334/1971; 15/1991.

⁵² Ibidem, dosar 84/1964.

⁵³ Ibidem, dosar 160/1970.

⁵⁴ Ibidem, dosar 5/1993.

⁵⁵ Ibidem, dosar 4/1993.

1956-2009, a fost preluată corespondența cu Ministerul Educației privind problemele de serviciu și registrele de intrare-ieșire din acest interval de timp.

Subfondul Rectorat cuprinde și documentele create de Cabinetul Rectorului, din perioada 1996-2015: procese-verbale ale Colegiului Academic, procese-verbale ale Senatului Universității, Hotărâri ale Senatului și corespondența Șefului de cabinet.

Cel de al doilea subfond din Arhiva Generală a Universității este subfondul Facultăți. Acesta cuprinde o cantitate mare de documente despre reglementarea activității instructiv-educative, ordinele și circularele primite de la Ministerul Învățământului, corespondența facultăților cu diferite instituții și dosare personale ale studenților. Comparativ cu fondul Rectorat, care conține documente create recent, fondul facultăți conține documente create până în anii '70-'80. O serie de documente din acest subfond fac referire la activitatea didactică; aici putem menționa planurile de învățământ, programele analitice, planuri de cercetare, analiza de cursuri, rapoarte privind activitatea științifică a cadrelor didactice. Cercetarea acestor documente poate avea relevanță pentru istoria învățământului și analiza procesului de predare-evaluare. Un interes deosebit pentru cercetare ar putea prezenta și dosarele studenților, care, în afara datelor personale, conțin și o serie de informații de natură socială: implicare în activitățile studentești – activitatea la cantine/cămine, în câmpul muncii – adeverințe de salariat, ocupația părinților, situații medicale și activitatea educativă – referate ale lucrării de diplomă.

Subfondul Facultăți prezintă interes pentru cercetarea activității didactice, a procesului de învățământ, evoluția învățământului românesc în perioada comunistă, analiza acestuia prin corespondența și ordinele primite. În același timp, pot fi utilizate o serie de date statistice privind studenții Universității, mediul din care proveneau, activitatea studentească și implicarea în viața socială a instituției, studenții recomandați de Consiliile Locale, dar și bursele primite de la Consiliile Populare.

Cel de al treilea subfond care poate fi pus la dispoziție pentru cercetare este subfondul Servicii/Administrativ. El cuprinde toate documentele create de serviciile administrative: Serviciul Personal, Serviciul Social-Administrativ, Serviciul Plan-Retribuire (actualul Serviciu Resurse Umane), Serviciul Contabilitate și Controlul Financiar Intern.

Serviciul personal, cu documente din 1954-1980, cuprinde o serie de decizii, încadrări, transferări, avansări și gradații privind personalul administrativ, cadre didactice și corespondență cu Ministerul Educației privind problemele de personal. Serviciul social-administrativ a predat

documente create în perioada 1967-1982 care privesc problemele din acest domeniu. Aici se regăsesc ordine, instrucțiuni, regulamente, dispoziții, decizii de angajare, sancționări ale angajaților sau desfacere a contractului de muncă. În componența Serviciului Plan-Retribuire se regăsesc documente create în perioada 1938-1983 privind statele de funcțiuni, dări de seamă privind activitatea instructiv-educativă și planuri de muncă atât de natură didactică, cât și social-administrativă. Serviciul Contabilitate a predat o serie de dosare din perioada 1962-1999. De cele mai multe ori, documentele create de acest serviciu au termenul de păstrare temporar. Aici se încadrează statele de salariu și cele de bursă, dar se regăsesc și documente cu termen de păstrare permanent, cum ar fi corespondența aferentă cu diferite instituții, dările de seamă de natură contabilă, planurile de venituri și cheltuieli. Controlul Financiar Intern a predat documentele din perioada 1972-1992, în care sunt o serie de procese-verbale ale verificărilor efectuate la compartimentele Universității.

Concluzii

Arhiva Generală din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași are o activitate de ordin administrativ, dar și o componentă de cercetare prin documentele pe care le pune la dispoziția celor interesați și prin investigațiile proprii, de natură istorică. Documentele aflate în patrimoniul Arhivei, corespunzând perioadei 1956-1989, au fost organizate în trei subfonduri care, la rândul lor, au fost structurate în departamente. În linii generale, această ordonare a respectat organigrama instituției. Aceeași organizare a fondului se păstrează și în prezent, metoda de aranjare având la bază de criterii tematice și cronologice, care asigură un acces facil la documente pentru cercetarea lor atât în interes administrativ, cât și istoric. Subfondul Rectorat este cel care suscită un interes aparte datorită diversității și tipologiei documentelor.

Deși mai curând tehnică, prezentarea generală a documentelor aflate în arhivă și organizarea ei este utilă în condițiile în care subiectul nu a fost cunoscut publicului țintă, adică cercetătorilor interesați de tematica istoriei universitare. Mențiunile bibliografice precizate anterior nu fac referire la arhiva Universității, în acest fel, obiectul cercetării noastre reprezintă un început al unui studiu ce poate fi dezvoltat. Prin demersul nostru am încercat să demonstrăm că arhiva Universității are resurse documentare importante pentru demararea unor cercetări de amploare privind istoria academică ieșeană, dar și studii sociologice. În același timp, ținând cont de faptul că documentele au fost reorganizate și reinventariate, cercetarea inventarelor, dar și a dosarelor este mult mai facilă.

The University of Iași Archive between 1956 and 1989.
A General Description
(Summary)

Keywords: *communist regime, university archive, University of Iași, archive inventory, description of collections*

The University “Alexandru Ioan Cuza” of Iași is provided with an impressive archive which can contribute to the research of academia’s history in Romania and has gained momentum thanks to the anniversaries of higher education institutions. Its corpus comprises a considerable amount of documents written between 1956 and 1989 and it is structured in another three sub-corpora which cover research information of administrative and historical contents.

The current paper generally presented the archive and the steps it took through time to be in today’s current form. The study also focused on the presentation and organization of the documents’ corpus of the institution, because it is still unknown to the majority of researchers and therefore, it should be exploited. The presented ideas led us to believe that these sub-corpora could be of interest for some researchers and could open new ways for researching in different fields. The documents in the archive could form the basis for new approaches regarding the university’s international relations during communism, the research and the instructive-educational activity, the correspondence with institutions in the country and various information about Romanian and foreign students.

Through this approach, we tried to demonstrate that the university’s archive has meaningful documentation resources that can launch new large-scale research not only in regards to academia’s history from Iași, but also when it comes to some sociological studies.